

פרק 1 / מעבר

בית היתומות על שם דינמרק עמד בודד על צלע ההר. בתי מגורים לא נמצאו סביבו, וכל מה שקרה, קרה בתוכו פנימה.

מה באמת קרה שם בבית היתומות על שם דינמרק? על זאת נספר לכם בספר הזה שלפניכם.

בבית היתומות הזה שוכנו כמאה ילדות שהמזל הירע להן. לחלקן לא היו אב או אם, לחלקן לא היו הורים כלל, ולחלקן לא היה שום מכר או ידיד בעולם. היו ילדות שהיו להן קרובי משפחה, אך מסיבות שונות לא התאפשר להן לחיות עמם.

בבית היתומות מצאו ילדות אלו מרגוע לנפשן. אם הבית, הגברת באך, אהבה את כולן כאם אמיתית; הילדות האחרות שחיו במקום היו להן כאחיות; והתורמים רמי המעלה שבזכותם פעל בית היתומות נידבו

עוד ועוד מכספם כדי להביא אוכל לפיותיהן של הילדות הללו וכדי להביא מעט שמחה ואושר ללבותיהן.

בין הילדות שבבית היתומות על שם דינמרק היתה גם ציפורה. הוריה של ציפורה נהרגו שניהם בתאונת דרכים כשהיתה ילדה קטנה ורכה, כבת ארבע שנים.

סבתה גידלה אותה בביתה הכפרי והמרווח, עד שאנשים טובים ששמעו על בית היתומות הזה החלו לשדל את הסבתא לשלוח את הילדה לשם.

"שם תחיה הילדה עם ילדות בגילה", הם דחקו בסבתא, "שם יהיו לה אחיות וחברות, שם תהיה לה אמא. ואת, סבתא, אף אם טובת לב את, אינך מסוגלת לתת לילדה כל מה שתקבל במשפחה גדולה, תומכת וסועדת".

סבתא של ציפורה היתה באמת סבתא אוהבת – אבל היא כבר היתה אישה מבוגרת. לא היתה לה סבלנות לילדים. היא גם היתה דאוגה תמיד ועצבנית. הסדר והניקיון בבית היו ערכים חשובים מאוד בעיניה, וכששהתה הילדה בביתה התקשתה להקפיד על בית מסודר ונקי כרצונה. כשרצתה ציפורה לשחק – היתה סבתא נבהלת מהקוביות המפוזרות על הרצפה, מהרעש שהקימה הרכבת שהתפרקה ומהלכלוך שהשאירו הצבעים שבהם צבעה הילדה.

סבתא של ציפורה היתה ניצולת השואה. כמעט כל משפחתה נכחדה בשואה, והיא עצמה הגיעה לארץ אחרי טלטולים ועינויים והיתה חולה בנפשה ואומללה עד מאוד.

כשהיתה סבתא צועדת עם ציפורה ברחוב, היו ילדים מסתכלים, מצביעים עליה וצוחקים: "הנה המשוגעת מארץ המשוגעים". לפעמים היו אפילו רודפים אחריהן עד שנכנסו לביתן ומיידים בהן אבנים.

הזיכרון האחרון | 11

ציפורה היתה אז ילדה קטנה. היא היתה מחזיקה חזק בידה של סבתא, ורק כשהגיעו הביתה היתה נועצת בסבתא עיניים שואלות מפחדות ושואלת: "סבתא, למה הם עושים את זה?" וסבתא היתה משיבה כלאחר יד: "שטויות, אל תשימי לב אליהם, הם סתם פרחחים".

"אבל אני מפחדת", קולה של ציפורה רעד.

"כשהולכים עם סבתא לא מפחדים", היתה סבתא משיבה. "הם פשוט מקנאים שיש לך סבתא ולהם אין".

וציפורה לא ידעה אם הם באמת מקנאים או שסבתא חושבת שהם מקנאים, כי היא רוצה לחשוב ככה.

כשהיתה ציפורה בת שש שנים, היה עליה לעשות את דרכה מדי בוקר מהבית של סבתא לבית הספר, שהיה במרחק של חצי שעה הליכה ואפילו יותר. רגליה של סבתא, שליוותה את נכדתה האהובה, כאבו מהמאמץ והתנפחו, וציפורה הגיעה לכיתה עייפה מאוד. בזמן שכל הילדות היו עסוקות בתפילה, היתה היא מניחה את ראשה על שלחן הכיתה ונרדמת לשעה קלה. כשהתעוררה משנתה, נוכחה לראות שהשיעור כבר בעיצומו. היא לא הבינה את הנלמד, כי לא ידעה מה נאמר בתחילת השיעור.

המורה של כיתה א' היתה מורה נוקשה. ילדות הכיתה ידעו שבזמן השיעור אסור להוציא הגה מהפה, שאסור לשכוח אוכל בשום אופן, שחייבים לאכול אותו עד הסוף ושחייבים להבין כל מה שלומדים – שאם לא כן תטיל המורה עונש לא נעים.

את העונשים קיבלה בעיקר ציפורה. היא באמת השתדלה ככל יכולתה שלא לדבר בשעת השיעור, אבל כשהניחה את ראשה על השלחן

ושקעה בשינה, בקעו מלמולים מסתוריים מגרונה והפריעו לכל הילדות ללמוד.

המורה חסה על ציפורה ולא העירה אותה משנתה הכבדה, אבל לאחר שהתעוררה משנתה נאלצה הילדה לשאת בעונש על דיבורים שלא שלטה בהם כלל...

ציפורה לא נענשה רק על דיבור בעת השיעור. לפעמים נענשה על השארת אוכל.

האמת היתה שציפורה היתה רעבה מאוד כשהגיעה הפסקת האוכל. ראשית, מכיוון שלא אכלה בבוקר, לפני שיצאה מהבית, כי היה עליה למהר לדרכה. שנית, מכיוון שהיא קמה משינה עמוקה, וכשמתעוררים משינה רעבים כפליים. ושלישית, כי הגיעה שעתה של הארוחה, ומי אינה רעבה בזמן ארוחת עשר?

ובכל זאת השאירה ציפורה מפעם לפעם את האוכל. מדוע?
כי סבתא, שהכינה בעבורה את האוכל מדי בוקר, שמה לה בכריך ירקות וביצה קשה. הביצה התקלקלה בדרך הארוכה והעלתה ריח נורא. ציפורה היתה ילדה קטנה ולא הבינה שהמאכל מקולקל, אבל הריח הנורא גרם לכך שלא היתה מסוגלת לקרב את הכריך לפיה ולאכול ממנו. רות, שישבה לידה בכיתה, הצביעה: "המורה", היא אמרה, "ציפורה לא גמרה את האוכל שלה".

המורה היתה נותנת ברות עיניים זועפות ומטיפה לה מוסר שאסור להלשין ושאיש לא ביקש ממנה להיות "השוטר" בכיתה הזו, אבל בשנייה שלאחר מכן היתה מעמידה את ציפורה המסכנה בפינה.

כך, כאילו לא די בכך שציפורה נשארה רעבה – היא גם נענשה קשות. את העונשים הרבים ביותר נשאה ציפורה על כך שלא הבינה את הנלמד בשיעור.

הזיכרון האחרון | 13

כשהיתה מתעוררת, לא יכלה להבין דבר ממה שנאמר, ולאחר ההפסקה חשבה כל הזמן על הדרך הארוכה חזרה הביתה, הדרך שאותה תעשה לבדה, כי סבתא שלה לא יכלה ללכת את כל הדרך הארוכה כדי לקחת את נכדתה. כך היתה דעתה של ציפורה מוסחת מהשיעור, היא לא הקשיבה לדברי המורה ולא יכלה להבינם.

כשהסתיימה השנה לא הסכימה המורה לאשר לציפורה לעלות לכיתה ב'. "הילדה אינה יודעת לקרוא", אמרה לסבתא בחומרה, "היא גם אינה מצליחה לכתוב ואינה מבינה שום מילה הנלמדת בשיעור. לא אוכל לרשום בתעודה שלה את המשפט: 'התלמידה עולה לכיתה ב' כמו לשאר הילדות".

עכשיו נזכרה סבתא באנשים הטובים שהעירו את תשומת לבה ואמרו לה: "שלחי אותה לבית היתומות שעל צלע ההר. שם תהיה לה אמא טובה, שם תחיה עם ילדות בנות גילה, שם תקבל כל מה שמגיע לה לקבל".

קשה היה לסבתא להחליט לעשות את הצעד הזה ולשלוח את ציפורה שלה מהבית, אבל יום אחד, בלי לומר מילה, ארזה את כל חפציה של ציפורה לחבילה אחת, והזמינה את דוד מאיר, שהיה בעל רכב וגר במרחק שלוש שעות נסיעה. סבתא נפרדה מנכדתה הקטנה בחיבוקים ובנשיקות. "אל תדאגי", אמרה לה, "דוד מאיר ייקח אותך לבית היפה בעולם. בבית זה יש אמא שהיא הטובה ביותר בעולם, ויש בו אחיות רבות שהן הנחמדות והטובות ביותר בעולם. גם האוכל שם בוודאי טרי וטעים יותר מהאוכל שאת מקבלת פה, אצל סבתא זקנה".

סבתא לא האמינה לשום מילה שאמרה, אבל היא רצתה מאוד להאמין, לכן האיצה בציפורה לעלות לרכב של דוד מאיר. אחר כך

הסבירה לדוד מאיר בשפה האידיש, שפה שציפורה לא הכירה, שעליו להיכנס לשטח הפנימייה, לפגוש את הגברת באך החסודה, היא אם הבית, ולבקש ממנה לקבל את הילדה תחת חסותה.

– "ואם לא תרצה הגברת באך לקבלה?" שאל דוד מאיר.

– "אם היא לא תרצה, תצטרך להכריח אותה", ענתה סבתא.

– "ואם היא לא תוכל?" שאל דוד מאיר. "אולי אין מקום לעוד ילדה?"

– "אמור לה שהיא מוכנה לישון על מזרן דק ולהסתפק בלחם צר ומים

לחץ".

– "ואם תטרוק את הדלת בפני?" הקשה דוד מאיר.

– "היא לא תעשה זאת".

– "ואם כן?"

– "אם כן, השאר את הילדה שם לבדה. לאם הבית החסודה לא תהיה

ברירה, היא תכניס את הילדה. אני מודיעה לך שאין לך מה לדאוג. היא

תכניס את הילדה ותקבל אותה לפנימייה".

דוד מאיר משך בכתפיו, הוא באמת לא ידע מה יעשה אם גם הבית

תשאיר את הילדה בחוץ. אדם ערירי היה דוד מאיר, מעולם לא היתה לו

אישה ולא נולדו לו ילדים. הוא גם לא ידע איך מדברים לילדים ואיך

מקשיבים להם. ברכבו היה מעביר משאות משכונה לשכונה ומעיר לעיר,

ועם ילדים לא דיבר מעולם.

אלא שהפעם נכמרו רחמיו על הילדה שאתו. להשאיר ילדה קטנה

בזודה ברחובות העיר במקרה שאם הבית לא תרצה לקבלה – דבר זה לא

היה מסוגל לעשות.

דוד מאיר רצה להתווכח עוד מעט עם הסבתא – אך זו נתנה בו שתי

עיניים זועפות, טרקה את דלת הרכב בחזקה וסימנה לו ביד זועמת

להסתלק מיד ולעזוב את המקום.

הזיכרון האחרון | 15

ציפורה ישבה בספסל האחורי של הרכב כשהיא מפוחדת, ראשה מורכן בעצב והיא ממררת בבכי. מדי פעם הרימה את עיניה והסתכלה מהחלון, אבל הדרך לא היתה מוכרת לה. מעולם לא יצאה לנסיעה רחוקה מביתה של סבתא, ורק את הדרך לבית הספר הכירה.

הרכב של דוד מאיר עלה וירד חליפות. ציפורה הבינה שהם עולים על גבעות ויורדים, שוב עולים על תל עפר ושוב יורדים. היא הרגישה בחילה עולה בגרונה וביקשה להקיא.

דוד מאיר עצר בצד הדרך, וציפורה יצאה במהירות החוצה. האוויר היטיב אתה והיא נרגעה מעט.

עכשיו ראה דוד מאיר שהיא חיוורת מאוד. 'אולי כדאי שתשתה קצת', חשב וחיפש את מימיית המים הצבאית שלקח אתו תמיד לדרכו.

ציפורה רצתה לסרב. מִימִיָּה לא ראתה מִימִיָּה כזו וודאי שלא שתתה ממנה.

"אל תפחדי", שידל דוד מאיר, "תרגישי טוב יותר לאחר שתשתי". והיא שתתה טיפה ועוד טפה, טיפה ועוד טיפה, עד שהרגישה שכוחותיה שבים אליה.

"עכשיו נוכל להמשיך בנסיעה", אמר הדוד, סגר את הפקק בחוזק רב והשיב את המימייה למקומה.

ציפורה עלתה חזרה והתיישבה במקום שישבה בו קודם לכן. היא השעינה ראשה לאחוריה ונרדמה מיד.